

Beskrivelse

over Tengselvens (Bjerkreimselvens) Vasdrag i Stavanger Amt 1906

(Avskrift 29/11 1921 J.B)

I Vassdragets naturlige Beskaffenhed

- a) Hvor lang er elven?
- b) Nedslagsdistriktet?
- c) Er Elvens løb stridt eller langsomt?
- d) Danner den Søer? Hvilke? Hvor store?
- e) Hvorledes er Elvebunden beskaffen ?
- f) Er Vandet klart eller urent ?
- g) Har elven gode Gydepladse ? Disses udstrækning og beskaffenhed ?

- a) 66 km
- b) 688km².
- c) Fra sjøen til Tengsbroen ca. 400 m no. 2-3. Fra Tengsbroen til opunder fossen ca. 500 m, no. 1-2, under fossen no. 4-5.
- d) Ingen nedenfor Fotlandsfoss, derimot tallrike ovenfor.
- e) Nederst i elven fra Tengsvågen til et stykke ovenfor Tengsbroen vesentlig stor rullesten hvorimellom tildels sand og lerbund, under fossen fjell og stenbund.
- f) Ja, klart endog i flomtiden.
- g) Nedenfor Fotlandsfossen kun meget tarvelige på stryk og grunner omkring og ovenfor Tengsbroen. Ovenfor fossen er der masse fortrinlige plasser.

II Hindringer for Laxens Opgang

- a) Hvorlangt kan Laxen gaa i Hovedelven?
- b) Hvorlangt i enhver avf Bielvene?
- c) Findes der nedenfor dette sted nogen Fos eller annen Hindring, der vanskeliggjør eller for nogen tid standser Laxens Opgang ?
- d) Hvor høit er det (de) Fald, der afskjærer Laxens videre Opgang?
- e) Er det praktikabelt at bringe Laxen længere op?
- f) Hvorlangt kan den isaafald gaa?
- g) Beskaffenheden af den derved indvundne Elvestrækning?

- a) Før neppe lenger enn til Fotlandsfossen, litt over 1 km fra Tengsvåg. Efter at laksetrappen i Fotlandsfossen blev bygget i året 1890 kan fisken gå helt til Veen ovenfor andre Vinjevann, en strekning på henimod 40 km.
- b) Ingen nedenfor Fotlandsfossen.
- c) Nei, ingen naturlige hindringer, men i Launævandet ved jernbanebroen ca. 3 km udenfor elvemundingen drives et par meget effektive kastenotfiskerier, der i betydelig grad hindrer opgangen og desimerer fiskebestanden.
- d) Fotlandsfossen, ca. 7 m høi.
- e) Ja, cfr. side 4.
- f) Til og med Vinjevannet ca. 50 km.
- g) Elvepartiene ovenfor Fotlandsfossen er udmerket både som fiskeelv og gyteplasser betragtet.

III Elvens Tidsforholde

- a) Naar begynder Laxen at gaa op i Vassdraget ?

- a) I slutningen av april som regel.
- senere kommentar Landmark: I Elvens nedre del viser

- b) Naar opphører Opgangen ?
- c) Hvormeget tidligere sees Laxen i Vassdragets nederste Del end i dets øverste Del ?
- d) Fangsttidens Begyndelse, Kulminasjon og Ende ?
- e) Naar indtræffer Gydetiden ?
- f) Vides det, naar Laxyngelsen udvandrer ?
- g) Pleier der være mange Vinterstøinger, og naar udvandrer disse ?
- h) Naar pleier Elvens Flomtider at indtræffe ?
- i) Pleier der være Isgang ? Naar ? Voldsom ?

Laksen seg medio Mai, undtagelsesvis noget tidligere, først 2 á 3 Uger senere i den store Høl nedenfor Fossen; under selve Fossen i alm. lidt før St. Hans og aldrig når Elven er stor. Laksungen (svelen) viser seg i nævnte Høl ca. St. Hans, men adskillig tidligere ved Elvemundingen.

b) I slutningen av Sept.

c) Fra Launesvandet til Fotlandsfoss er det iagttatt at fisken går op i kortere tid enn et døgn.

d) I slutningen av april og beg. av mai; i juni; ved fredningstidens utløp om høsten.

- senere kommentar Landmark: Ved Jernbanebroen (Launes) begynner Notfisket i Alm. medio Juni; tidligere er Elven i alm. for stor. Bedst er ult. Juni og 1. ste Halvdel af Juli; senere kan man neppe kaste paa Grund af Manæterne.

e) Antagelig i oktober og november.

f) Nei, ikke iakttaget.

g) Ja, lokalt navn 'udløysning', finnes ikke så få i enkelte år og var i eldre tid gjenstand for fangst i mai måned; er også iakttaget å utvandre på forsommeren i juni måned.

h) Den største flom - olsokflommen - pleier å inntreffe i slutten av juli. Mest flom i august til oktober, vinterflom høist uregelmessig.

- senere kommentar Landmark: Splittergalt ! Juli har det laveste Høivand af alle Årets 12 Måneder. De største Flommer pleier inntreffe i November og April. Laveste Lavvand i August og Oktober.

i) Isgang inntreffer meget sjelden og i ringe utstrekning.

IV Fangstforholde

- a) Hvilke Fangstredskaber bruges, og hvilke ere de viktigste ?
- b) De Fiskeberettiges Antal ?
- c) Hvormange af disse benytte sin Ret ?
- d) Er Elven skikket til Sportsfiskeri ?
- e) Er den, eller har den været bortleiet til Sports mænd ? For hvilken Sum ?

a) Bortset fra at laksetrappene i Fotlandsfossen nu er innrettet som fangstapparat og fra notfiskeriene ved Launesbroen mest må bli å betrakte som et sjøfiske, benyttes utelukkende stang. Stangfiske det viktigste.

b) Under og omkring Fotlandsfossen omkring 10 stk.

c) Alle har bortleid sin fiskerett.

d) Ja, brukbar cfr. særskilt sportsbeskrivelse.

e) Ja, cfr. særskilt sportsbeskrivelse.

V Laxemængden m. V.

- a) Inneholder Elven mest Lax eller Sjørret ?
- b) Fangstens Størrelse i de sidste Aar ?
- c) Har den tidligere været større eller mindre ?
- d) Hvad Antages være Aarsagen til Forøgelsen eller Formindskelsen ?
- f) Salgsprisen ?

a) Mest lax; om høsten kommer der dog op en del sjørret.

b) Meget forskjelligt, Launes og Fotlandsfisket inkludert 2 til 4000 kg. Der er av oppsynsmannen fremført klage over at den nuværende eier av Tengshølen har været uvillig til å meddele opgave over fangstutbyttet i Tengselven.

c) Mange ganger større.

d) De almindelige. Men her må nevnes det meget effektive kastenotfisket nedenfor Launesbroen.

e) Til salgs og husbruk.

f) Laks kr. 1,60-2,00, sjørret kr. 0,80-0,90.

g) Kan den i Elven forekommende Laxerace skjelles fra Laxen i andre Laxeelver i Omegnen? Hvorledes?

Nei. Dog er laksen adskillig mindre, sedvanlig vekt 4-6 kg, nu sjelden eksemplarer op til 12 kg. I eldre tider skal den være fisket op til 18-20 kg.

VI Om andre Fiskearter end Lax og Sjørret m.V.

- a) Hvilke andre Arter findes i Vassdraget ?
- b) Ere disse Gjenstand for Fangst ? Naar ? Hvor ? Hvorledes ? I hvilken Udstrækning ?

- a) Foruten laks og sjørret, innlandsjørret, ål og i vannene ovenfor Fotlandsfossen rør.*
- b) Ja, vesentlig til husbruk i den sedvanlige fisketid med garn, nøter, liner og teiner.*

VII Hvad Andet der antages at være af Interesse

- a) Er der bekvem Anledning til Anlæg af Udklækkingsapparater ?
- b) Har kunstig Udklækking været drevet ? Naar ? Hvor ?

a) Herom har ikke været gjort tilstrekkelig omfattende undersøkelser, men ved å benytte elvevann fra Fotlandsfossen kunde det antagelig bli anledning til å drive kunstig utklekking.

b) Nei, men det i sin tid stiftede Egersund Fiskeriselskab tilførte vasdraget i 80 årene flere 1000 lakseyngel fra utklækkingsapparatet ved Aaensire.

- I 80 årene blev der av den consul Tybring, handelsmann Gundersen m.fl. stiftet et selskap - Egersunds fiskeriselskap - med det formål å bygge laksetrappe i Fotlandsfossen for å innvinde den ovenforliggende prektige elv Bjerkreimselven som lakseelv. Laksetrappene i Fotlabdsfossen blev ferdigbygget året 1890, fallhøide 7 m, omkostninger kr. 2500,-, hvormed der blev innvundet en elvestrækning av ca. 50 km. Det viste sig imidlertid at den opgående fiskemængde var for liten i forhold til de store ovenfor liggende elvestrækninger. Det samme selskapet bygde også et par sportshoteller ved elven på den ovenforliggende strekning. Det hele foretagende viste seg imidlertid så litet resultat at selskapet nu er oppløst og laksetrappen i Fotlandsfossen er tat i bruk som almindelig laksefangstinnretning cfr. supplerende særskilte sportsbeskrivelse av vasdraget.

- senere kommentar Landmark: Iflg. Oplysninger under en Høsten 1879 anlagt Procæs ang. Jernbanebroen over Launæssundet, skal der før 1876 Aar om andet paa Gaardene Fotland og Tengsereid være fisket for ca. 1600 kr. aarlig paa hver af disse Gaarder. I de 4 følgende Aar fiskedes der

	<u>1876</u>	<u>1877</u>	<u>1878</u>	<u>1879</u>
Paa Fotland, Kr.	973,30	535,91*	378,10	609,00
Paa Tengsareid, Kr.	860,53	612,37	352,00	549,10

* Ifølge andre Opgaver skal Fangsten have utgjort kr. 976, de øvrige Opgaver stemmer nogenlunde.

Bergen 2. december 1906
Joh. O. Simonnæs
(sign)